T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO **:** 2024/70
KARAR NO **:** 2025/117
KARAR TR **:** 03/02/2025

ÖZET: Yersiz ödendiğinden bahisle *"artırımlı nöbet ücretinin iadesine"* ilişkin işlemin idari yargı yerinde iptali *karşısında;* yersiz ödemenin tahsili için adli yargı yerinde verilen kabul kararının KALDIRILARAK, İDARİ YARGI YERİ KARARININ benimsenmesi suretiyle HÜKÜM UYUŞMAZLIĞININ GİDERİLMESİNE karar verilmesi hk.

K A R A R

Hüküm Uyuşmazlığının Giderilmesini İsteyen
İdari Yargıda Davacı
Adli Yargıda Davalı
Davacı **:** G. Y.
Vekili **:** Av. Y. A. S.
Karşı Taraf **:** Sağlık Bakanlığı
Vekili **:** Av. T. S. S.

I. İDARİ YARGIDA DAVA SÜRECİ

1. Davacı G. Y. vekili, Adana ili, Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesinde tıbbi biyokimya uzmanı doktor unvanı ile görev yapan müvekkilinin, Eylül 2019 ayından itibaren tutmuş olduğu nöbetlerde %50 oranında artırımlı olarak ödenen 18.098,07 TL nöbet ücretinin yasal faiziyle birlikte geri ödenmesinin istenilmesine ilişkin 06/07/2021 tarih ve E.95134008-869 sayılı işlemin ve bu işleme karşı yapılan itiraz başvurusunun zımnen reddine ilişkin işlemin, hukuka ve mevzuata aykırı olduğunu, zira hastanede acil serviste alınan numunelerin tetkik çalışmalarının müvekkilinin fiilen görev yaptığı laboratuvar içerisinde yapıldığını, mevzuatta tanımlanan birim bazındaki fiilen çalışma olgusunun oluştuğunu ileri sürerek, iptali istemiyle 01/10/2021 tarihinde idari yargı yerinde dava açmıştır.

B. Yargılama Aşamaları

2. **Adana 2. İdare Mahkemesi 29/11/2021 tarih ve E.2021/1319, K.2021/1665 sayılı kararı** ile, dava konusu işlemin iptaline karar vermiş, davalı vekilinin kararı istinaf etmesi üzerine, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi 13/06/2022 tarih ve E.2022/342, K.2022/1180 sayılı kararı ile istinaf başvurusunun reddine kesin olarak karar vermiş, bu karar kesinleşmiştir. İdare Mahkemesi kararının ilgili kısmı şöyledir:

> *"...Dava dosyasının incelenmesinden, Adana İli, Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde tıbbi biyokimya uzmanı doktor unvanı ile görev yapan davacının, Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumunun 23/06/2014 tarih ve 869 sayılı "Nöbet Ücretleri" konulu Genel Yazı'sının "Özellik Arz Eden Birimlere Hizmet Verenlerin Nöbet Ücreti" başlıklı 2. maddesinin iptaline karar veren Danıştay 12. Dairesi'nin 18.04.2019 tarihli, E:2018/4576, K:2019/2960 sayılı kararının temyizi üzerine, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun, 08.10.2020 tarih, E:2019/3278, K:2020/1772 sayılı kararıyla bahse konu Daire kararının bozulmasına karar vermesi sonrasında davacıya ödenen %50 arttırımlı 18.098,07-TL nöbet*

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden D3WvxIH - MvZg3aT - 59WXD7j - 3QDa6s= ile erişebilirsin

ücretlerinin geri istenilmesine ilişkin 06.07.2021 günlü, 95134008-896 sayılı işlemin tesis edildiği, bu işleme karşı davacının 08.07.2021 tarihinde yaptığı itiraz başvurusunun zımnen reddi üzerine bu işlemlerin iptali istemiyle bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Bu durumda; davacıya, 2019 yılı Eylül ayı ile işlem tarihi olan 06.07.2021 tarihi arasını kapsayan dönemde %50 arttırımlı olarak verilen 18.098,07-TL'nin fazladan ödenmesinde davacının hilesinin, gerçek dışı beyanının neden olmadığı, hatalı olduğu belirtilen ödemenin basit bir inceleme ile fark edilecek nitelikte olmayıp ancak benzer uyuşmazlıklarla ilgili devam eden yargısal süreçler sonrasında Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun, 08.10.2020 tarih, E:2019/3278, K:2020/1772 sayılı kararı üzerine fark edildiği, nitekim işlemde de bu emsal karara dayanıldığı, ayrıca davacının da kolayca anlayabileceği kadar açık bir hatanın bulunmadığı görüldüğünden; açık hata veya hile olmaksızın yapılan söz konusu ödemelerin, yukarıda yer verilen Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu Kararı ile belirlenen ilkeler uyarınca idari dava açma süresi içerisinde geri istenmesi mümkün iken, anılan ödemelerin bu süre geçtikten sonra geri istenilmesinde hukuka uygunluk bulunmadığı sonucuna varılmıştır..."

II. ADLİ YARGIDA DAVA SÜRECİ

A. Dava Konusu Olay

3. Davacı Sağlık Bakanlığı vekili, müvekkili Bakanlığın taraf olduğu davada Danıştay 12. Dairesinin 18/04/2019 tarih, E.2018/4576, K.2019/2960 sayılı kararıyla, *"diyaliz, ameliyathane, yoğun bakım, acil servis ve 112 acil sağlık hizmetlerinde tutulan söz konusu nöbetler için yüzde elli oranında artırımlı nöbet ücreti ödeneceği, bu ücretin ödenebilmesi için bu birimlerde görevlendirilmiş olma koşulunun aranmadığı ve mevzuatta birimlere hizmet verecek şekilde nöbet tutulmasının yeterli olduğu, artırımlı nöbet ücreti ödenmesinde nöbet hizmetinin verildiği birime bakılarak, bu birimlere hizmet veren sağlık personeline yüzde elli oranında artırımlı nöbet ücreti ödenmesi gerektiği gerekçesiyle idari işlemin iptaline"* karar verildiğini, anılan kararın uygulanmasını teminen, kararın Bakanlığa 17/09/2019 tarihinde tebliğ edildiğini, Danıştay 12. Dairesince verilen iptal kararına karşı müvekkili bakanlığın temyiz başvurusu üzerinde Danıştay İdare Dava Daireleri Kurulunun 08/10/2020 tarih ve E.2019/2897, K.2020/1771 sayılı kararı ile bozulduğunu, bu sebeple Bakanlıkça İdari Dava Daireleri Kurulunun bozma kararı gerekçesi doğrultusunda yeniden işlem yapılması gerektiğini, Danıştay iptal kararı gereği Bakanlık teşkilatına yapılan tamim gereği G. Y.'a ödenen artırımlı nöbet ücretlerinin bozma kararına istinaden iadesinin istenildiğini, ancak adı geçen tarafından herhangi bir ödeme yapılmadığını beyan ederek, fazlaya ilişkin haklarını saklı tutarak 16.818,67 TL kamu zararının davalıdan tahsiline karar verilmesi istemiyle 06/10/2021 tarihinde adli yargı yerinde dava açmıştır.

B. Yargılama Aşamaları

4. Adana 15. Asliye Hukuk Mahkemesi 15/03/2022 tarih ve E.2021/680, K.2022/76 sayılı kararı ile, somut uyuşmazlık nedeniyle hizmet kusurlarına dayalı olarak İdari Yargılama Usulü Hakkındaki Kanun'un 2. maddesi hükmü uyarınca idari yargı yerinde tam yargı davası ikame edilmesi gerektiği gerekçesiyle davanın HMK 114/1-b. maddesi gereğince yargı yolu caiz olmadığından HMK 115/2. maddesi gereğince dava şartı yokluğundan usulden reddine karar vermiş, davacı vekilinin kararı istinaf etmesi üzerine Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi 07/11/2022 tarih ve E.2022/2099, K.2022/1264 sayılı kararı ile davacı vekilinin istinaf başvurusunun kabulü ile, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 353/1-a-3 maddesi gereğince kararın kaldırılmasına, davanın yeniden görülmesi için dosyanın ilk derece mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden D3WvxIH - MvZg3aT - 59WXD7j - 3QDa6s= ile erişebilirsin

5. **Adana 15. Asliye Hukuk Mahkemesi 27/04/2023 tarih ve E.2022/419, K.2023/116 sayılı kararı** ile, uyuşmazlığın esasını inceleyerek davanın kabulüne; miktar itibariyle kesin olarak karar vermiş ve bu karar kesinleşmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"... Toplanan deliller ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; davalının, Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde Tıbbi Biyokimya Uzmanı olarak görev yaptığı, davalıya artırımlı nöbet ücreti ödendiği, nöbet ücretinden yararlanma koşulunun hizmet değil birim bazında değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin Danıştay kararı gerekçe gösterilerek nöbet ücretinin iadesi istemiyle eldeki dava ikame edilmiştir.

27/01/1973 günlü 6/2 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararında; hatalı intibak gibi bir şart tasarrufun sonradan idare tarafından geri alınması halinde, daha önce bu şart tasarrufa dayanılarak memura yapılmış olan fazla ödemelerin nedensiz zenginleşme hükümleri uyarınca geri istenmesinin idare hukuku ilkelerine göre mümkün olup olmadığı konusu ile ilgili olup, bu içtihadı birleştirme kararının, idare tarafından yapılan bütün ödemelere uygulanması halinde, idarenin haksız iktisap kurallarından hiçbir zaman yararlanamaması ve memurların yapmış oldukları bütün hatalı ödemelerin idare tarafından gerek ödeme yapılan kişilerden, gerekse ödemeyi yapan görevlilerden geri alamaması gibi bir sonuç doğuracağı dikkate alınmalıdır, şeklindedir.

HGK'nun 05/12/1984 tarih, 1982/13-387 E.- 1984/ 997 K. sayılı kararı ile; idarenin herhangi bir şart tasarrufuna dayanmayan, salt hatalı ödemelerin idare tarafından TBK'nın sebepsiz zenginleşme kurallarına göre geri istenebileceği açıklanmıştır.

Eldeki dosyada da dava konusunun artırımlı nöbet ücreti ödemesi olması ve bunun da 27/01/1973 günlü 6/2 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararının kapsamı dışında kalan ve herhangi bir şart tasarrufa dayanmayan ödemelerden olması nedeniyle idare tarafından Borçlar Hukukunun haksız iktisap kurallarına dayanılarak geri istenebileceğinin kabulü gereklidir (HGK'nun 07.03.2012 gün ve 2011/3-809 E., 2012/125 K. sayılı ilamı).(Y.H.G.K.'nun 05.12.1984 tarih, 1982/13-387 E.- 1984/ 997 K. sayılı kararı, Adana Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi 2022/1808 Esas 2022/1265 Karar sayılı ilamı.)

Davacı Sağlık Bakanlığı'nın 22/04/2014 Tarih 869 sayılı yazısının 2.maddesinin iptali istemiyle Danıştay 12.Dairesi'ne dava açılmış, ilgili daire tarafından verilen kararda "...diyaliz, ameliyathane, yoğun bakım, acil servis ve 112 acil hizmetlerinde tutulan nöbetler için %50 oranında artırımlı nöbet ücreti ödeneceği, bu ücretin ödenebilmesi için bu birimlerde görevlendirilmiş olma koşulunun aranmadığı...artırımlı nöbet ücreti ödenmesinde nöbet hizmetinin verildiği birime bakılarak bu birimlerde hizmet veren sağlık personeline %50 oranında artırımlı nöbet ücreti ödenmesi gerektiği..." gerekçesiyle ilgili idari işlemin iptaline karar verilmiş, Danıştay 12.Dairesi'nin iptal kararına karşı yapılan temyiz sonucu Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 08/10/2020 Tarihli kararı ile "...%50 artırımlı nöbet ücretinden yararlanma koşulunun hizmet değil, birim bazında değerlendirilmesi gerektiği ve bahsi geçen birimlerde görev yapmayan personele nöbet ücretinin %50 artırımlı ödenmesine hukuken imkan bulunmadığı..." gerekçesiyle kararın bozulmasına karar verilmiştir. Bu karara dayanarak davacı kurum davalıya yapmış olduğu %50 artırımlı nöbet ücretinin iadesini talep etmiştir.

Somut olayda; davalının ödeme tarihi itibariyle Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde Tıbbi Mikrobiyoloji Uzmanı olarak görev yaptığı, Danıştay kararında tahdidi olarak belirtilen sağlık hizmetleri biriminde çalışmadığı anlaşılmakla ilgili karar doğrultusunda %50 artırımlı nöbet ücreti ödenmesi hukuka aykırı olduğundan asıl alacak yönünden hükme ve denetime elverişli bilirkişi raporu doğrultusunda davanın kabulüne karar verilmiş, temerrüt tarihi yönünden her ne kadar bilirkişi raporunda davalıya ödemeye ilişkin tebligat tarihi esas alınmış ise de, tebliğ evrakında yer alan 30 günlük süre eklenerek aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.

HÜKÜM: Yukarıda açıklanan nedenlerle;

Davanın KABULÜ İLE,

1)16.818,67-TL alacağın temerrüt tarihi olan 10/08/2021 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan alınarak davacıya ÖDENMESİNE..."

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden D3WvxIH - MvZg3aT - 59WXD7j - 3QDa6s= ile erişebilirsin

III. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNDEN İSTEK

6. İdari yargı yerinde davacı, adli yargı yerinde davalı G. Y. vekili, 12/10/2023 tarihli dilekçe ile; Adana 15. Asliye Hukuk Mahkemesinin kesinleşen kararından sonra, idari yargıda davalı idarenin, tarafları konusu ve sebebi aynı uyuşmazlık ile ilgili olarak, Adana 15. Asliye Hukuk Mahkemesinde dava açtığını ve mahkemenin davanın kabulüne karar verdikten sonra kararın kesinleşmesi üzerine ortaya hüküm uyuşmazlığı çıktığını belirterek; İdare Mahkemesi kararı benimsenmek suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesi istemiyle Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmek üzere adli yargı yerine başvuru dilekçesi vermiş, talep üzerine adli yargı yerince başvuru dilekçesi adli ve idari yargı dosyalarının asılları ile birlikte Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmiştir.

7. Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığınca 2247 sayılı Kanun'un 24. ve 16. maddelerine göre ilgili Başsavcıların yazılı düşünceleri istenilmiştir.

A. Danıştay Başsavcılığının Yazılı Düşüncesi

8. Danıştay Başsavcısı; kararlar arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ve İdare Mahkemesi kararı benimsenmek suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesi gerektiği yönünde yazılı düşünce bildirmiştir. Başsavcılık yazılı düşüncesinin ilgili kısmı şöyledir:

"... 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluşu ve İşleyişi Hakkında Kanûnun 24. maddesinde; adlî ve idârî yargı mercileri tarafından, görevle ilgili olmaksızın kesin olarak verilmiş veya kesinleşmiş, aynı konuya ve sebebe ilişkin, taraflarından en az biri aynı olan ve kararlar arasındaki çelişki yüzünden hakkın yerine getirilmesi olanaksız bulunan hallerde hüküm uyuşmazlığının varlığının kabul edileceği, ilgili kişi veya makâmın Uyuşmazlık Mahkemesine başvurarak hüküm uyuşmazlığının giderilmesini isteyebileceği kurala bağlanmıştır.

Bu kanûnî düzenlemeye göre hüküm uyuşmazlığının varlığı için;

a) Uyuşmazlık bulunduğu ileri sürülen hükümlerin, adlî ve idârî yargı mercilerince verilmesi,

b) Konusu, sebebi ve taraflarından en az birinin aynı olması,

c) Her iki kararın da kesinleşmiş olması,

d) Dâvâların esasının hükme bağlanmış bulunması,

e) Kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız bulunması şartlarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.

Hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ileri sürülen kararların incelenmesinden; ortada adlî ve idârî yargı mercilerince verilmiş ve kanûn yollarına başvurularak kesinleşmiş kararlar bulunduğu, dâvânın konusu, sebebi ve taraflarının aynı olduğu, her iki dâvâda da uyuşmazlığın esasının hükme bağlandığı, idârî yargıda, dâvâcıya ödenen %50 arttırımlı 18.098,07-TL nöbet ücretlerinin geri istenilmesine ilişkin 06/07/2021 târihli ve 95134008-896 sayılı işlemin iptal edilmesine karşın; adlî yargıda, söz konusu idârî işleme konu kamu zararının davalı uzman hekimden alınmasına karar verilmesi istemiyle açılan dâvânın kabulü ile 16.818,67 -TL ödeme tutarının 10/08/2021 târihinden itibâren işletilecek yasal fâiziyle birlikte tahsiline karar verildiği anlaşılmakta olup, kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin mümkün bulunmaması nedeniyle adlî ve idârî yargı kararları arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğu sonucuna varılmıştır.

İLGİLİ MEVZUAT :

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun Ek 33. maddesinde, "Yataklı tedavi kurumları, seyyar hastaneler, ağız ve diş sağlığı merkezleri, aile sağlığı merkezleri, toplum sağlığı merkezleri ve 112 acil sağlık hizmetlerinde haftalık çalışma süresi dışında normal, acil veya branş nöbeti tutarak, bu nöbet karşılığında kurumunca izin kullanmasına müsaade

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden D3WvxIH - MvZg3aT - 59WXD7j - 3QDa6s= ile erişebilirsin

edilmeyen memurlar ile sözleşmeli personele, izin suretiyle karşılanamayan her bir nöbet saati için (nöbet süresi kesintisiz 6 saatten az olmamak üzere), aşağıda gösterilen gösterge rakamlarının aylık katsayısı ile çarpılması sonucu hesaplanacak tutarda nöbet ücreti ödenir. Bu ücret yoğun bakım, acil servis ve 112 acil sağlık hizmetlerinde tutulan söz konusu nöbetler için yüzde elli oranında artırımlı ödenir. Ancak ayda aile sağlığı ve toplum sağlığı merkezlerinde 60 saatten, diğer yerlerde ve hiçbir şekilde 130 saatten fazlası için ödeme yapılmaz." kuralına yer verilmiştir.

14/08/2013 târihli ve 28735 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mâlî ve Sosyal Haklara İlişkin 2014-2015 Yıllarını Kapsayan 2. Dönem Toplu Sözleşme"nin "Sağlık ve Sosyal Hizmet Koluna İlişkin Toplu Sözleşme" başlıklı, Üçüncü Bölümü'nün nöbet ücreti alt başlıklı 7. maddesinde, "657 sayılı Kanûnun ek 33. maddesi uyarınca ödenen nöbet ücretleri dînî bayram günleri için %20 artırımlı ödenir. Ayrıca yoğun bakım, diyaliz, ameliyathane, âcil servis ve 112 âcil sağlık hizmetlerinde tutulan nöbetler için ödenen nöbet ücretleri de %50 artırımlı ödenir." düzenlemesi yer almıştır.

Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumunun "Nöbet Ücretleri" konulu 23/06/2014 târihli ve 869 sayılı Genel Yazısının; "Özellik Arz Eden Birimlere Hizmet Verenlerin Nöbet Ücreti" başlıklı 2. maddesinde, 2014 ve 2015 Yıllarını Kapsayan 2. Dönem Toplu Sözleşme'de ve 657 sayılı Kânunun ek 33. maddesinde veya başka düzenlemelerde, özellik arz eden birimlere hizmet veren röntgen ve laboratuvarda çalışan personele farklı bir nöbet ücreti katsayısı ödeneceğine ilişkin düzenleme bulunmadığı, 657 sayılı Kânunda ve ilgili Toplu Sözleşmede, nöbet ücretlerinin %50 arttırımlı ödeneceği birimlerin sayma yoluyla belirlendiği, Toplu Sözleşme'nin 12. maddesinin ise ek ödemeye ilişkin olduğu ve nöbet ücretini kapsamadığı, ek ödeme için getirilen bu düzenlemenin kıyas yoluyla nöbet ücreti içinde uygulanmasına imkân bulunmadığı, röntgen ve laboratuvar teknisyenlerinin mesâi saatleri dışında yoğun bakım, âcil servis, diyaliz ve ameliyathane birimlerine hizmet vermeleri hâlinde bu birimler için öngörülen katsayılardan yararlandırılamayacağı, ancak laboratuvar veya röntgen ünitesi âcil servis bünyesinde ve sadece bu birime münhasır hizmet veriyorsa %50 artırımlı katsayıdan yararlandırılacağı" belirtilmiştir.

HUKÛKÎ DEĞERLENDİRME :

Hukûkî güvenlik ilkesi, kişilerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar.

Hukûkî güvenlik ilkesinin bir unsuru olan idârî tasarrufların makable şamil olmaması (geçmişe etkili olmaması) ilkesi, müesses vaziyetlerle müktesep hakları korumak ve hukûkî münasebetlerde istikrar sağlamak ihtiyaç ve zarûretinden doğmuş sosyal bir hayat kaidesidir. (DURAN Lütfi, İdâre Hukuku Meseleleri, 1964, s. 403).

Yerleşmiş (müesses) durumların hataen doğmuş olsalar ve hak teşkil etmeseler bile, her zaman geriye yürür şekilde ortadan kaldırılabilmeleri, istikrârı ve toplumun güven hissini sarsar, kamu düzenini zedeler. Hukuka aykırı işlemin ilgili kişi lehine doğurduğu hukûkî durumların ilelebet tartışma konusu yapılması sakıncalıdır. Dolayısıyla belirli bir süre geçtikten sonra bu hukûkî durumların korunmasında, meşrû yararları olan ilgililerin korunmasını, yâni hukûkî durumların dokunulmazlığını kabul etmek gerekir. (TAN Turgut, İdârî İşlemin Geri Alınması, 1970, s. 60).

Yargıtay İçtihatları Birleştirme Genel Kurulunun 27/01/1973 târihli, E.1972/6, K.1973/2 sayılı kararında; idâre hukukuna ilişkin anlaşmazlıklara idâre hukuku kurallarının uygulanmasının gerekli olduğu, sebepsiz zenginleşmede sebep ile bunun sonuçlarını ayırmak gerektiği, eğer bu sebep idâre hukûkunu ilgilendiren bir sebep ise mûteber olup olup olmadığının idâre hukûku ilkelerine göre çözümlendikten sonra sonuçlarının tâyin ve tespitinde Borçlar Kanûnunun uygulanacağı, ancak sebepsiz zenginleşmenin sonuçlarına Borçlar Kanûnu hükümlerinin uygulanabilmesi için idâre hukukunda bu hükümlerin aksine hüküm bulunmaması gerektiği, başka bir ifadeyle Borçlar Kanûnu hükümlerinin idâre hukûkunda hüküm bulunmadığı hallerde tamamlayıcı hüküm olarak uygulanabileceği, idârenin mahkemeye başvurmadan re'sen istirdada kalkması hâlinde Danıştayın anlaşmazlığı çözmek için idâre hukûku kurallarını uygulayacağı, idârenin fazla ödemeleri

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden D3WvxIH - MvZg3aT - 59WXD7j - 3QDa6s= ile erişebilirsin

memurun aylığından kesmeyip mahkemeye başvurması hâlinde anlaşmazlık aynı olduğu hâlde bu kez idâre hukûku kurallarının değil de Borçlar Kanûnu kurallarının uygulanması ve belki de tamâmen aksi sonuca varılmasının adâlet ve hukuk düzeninin kabul edemeyeceği bir duruma yol açacağı, hukuk alanında istikrar ve güvenin ise temel ilkelerden olduğu, onun için anlaşmazlık sebebi idâre hukûkunu ilgilendiren bir sebep ise bu çelişkiyi önlemek, ikili sonuca varma ihtimâlini ortadan kaldırmak, uygulamada yeknesaklığı sağlamak için işlemin ait bulunduğu hukuk dalı kurallarının uygulanmasının zorunlu olduğu, bu itibarla, idârenin yanlış işlemini geri alması üzerine geri alma târihine kadar ödediği fazla paraların sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre tahsilini istemesi dâvâlarında yanlış işlemin geri alınıp alınamayacağı ve geri alınabilse dahi geçmişteki durumların hukukça tanınması gerekip gerekmediği ve bunun sonucu olarak ödenmiş paraların geri istenip istenemeyeceği konusundaki sorunun idâre hukûku kurallarından faydalanılarak çözümlenmesi gerektiği, sebepsiz zenginleşme dâvâsının hakkâniyete dayanan bir dâvâ olduğu, kişiyi (özellikle intibaklarda memuru) ilelebet durumun değiştirilebileceği endişesi içinde bırakmak ve yanlış işlemin doğuşunda hiç bir payı bulunmayan (iyi niyetle zenginleşen) kişiyi aldığını geri verdikten sonra, bu yanlış işlem ve ivazsız kazandırma olmasa idi bulunacağı durumdan daha kötü bir duruma düşürmenin hakkâniyet ilkesi karşısında savunulamayacak bir tutum olacağı, müktesep hak (kazanılmış hak) ile müesses durum (yerleşmiş, kazanılmış durum) kavramları arasında fark bulunduğu, kazanılmış hakkın hukûka uygun bir işlemden doğacağı ve bu işlem geri alınsa bile ilerisi için de devam edeceği, yerleşmiş (kazanılmış) durum kavramının ise hukûka aykırı bir işlemin belirli bir süre geçtikten sonra geri alınması üzerine artık ilerisi için işlemin hüküm ifade etmeyeceğini, fakat geçmişte kalan durumun da tanınması gerektiğini ifade ettiği, yâni işlemin ilerisi için değiştirildiği, düzeltildiği anlamına geleceği, onun için hukûka aykırı (yanlış) işlem dâvâ süresi geçtikten sonra geri alınırsa sonrası için kişiye hak bahşetmeyeceği, yalnızca geçmişteki durumun parasal da olsa tanınması sonucunu doğuracağı, bu süre geçtikten sonra idâre yanlış işlemini geri alsa bile geçmişteki durumlar artık "kazanılmış durumlar" niteliğinde olacağından, yanlış işleme dayanılarak yapılmış ödemelerin sebepsiz olduğunun ileri sürülemeyeceği ve geri istenmesinin mümkün olmayacağı, fakat, bunun ancak iyi niyetli kişiler için geçerli olduğu, eğer idârenin yanlış işlem yapmasına kişinin gerçek dışı beyanı veya hilesi sebebiyet vermiş ise, bu yanlış işlemi idârenin her zaman bir süre şartına bağlı olmaksızın geriye yürür şekilde geri alabileceği, belirtilmiştir.

Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22/12/1973 târihli ve E:1968/8, K:1973/14 sayılı kararında da; idârenin yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hâllerinde süre aranmaksızın kanunsuz terfi veya intibâka dayanarak ödediği meblağı her zaman geri alabileceği belirtilmiş olup, anılan kararda "(...) İstikrar, kanûnîlik ve kamu yararı kuralları yanında iyi niyet kuralı üzerinde de önemle durulmuştur. İdârenin sakat ve dolayısıyla hukûka aykırı terfi veya intibak işlemine idâre edilenin gerçek dışı beyanı veya hilesi sebep olmuşsa veyahut geri alınan idârî tasarruf yok denilebilecek bir illetle malûlse yahut bir terfi veya intibakta idâre edilenin kolayca anlayabileceği kadar açık bir hata mevcutsa ve idâreyi haberdar etmemişse, memurun iyi niyetinden söz etmeye imkân yoktur. Binaenaleyh bu kararlara dayanılarak yapılan kanûnsuz ödemeler için süre düşünülemez ve her zaman istirdat olunabilir. Ancak bunun dışında kalan hatalı ödemeler için memurun iyi niyeti istikrar ve kanûnîyet kadar önemli bir kural olduğundan yukarıda yazılan istisnalar dışında kalan hatalı ödemeler dâvâ açma süresi içinde istirdat edilebilir." gerekçesine yer verilmiştir.

Hatalı idârî işlemlerin geri alınmasına ilişkin olarak Yargıtay ve Danıştayca alınan içtihadı birleştirme kararları Devlet memurlarının intibak ve terfi işlemlerine ilişkin olmakla birlikte, bu kararlarda belirtilen ilkeler, hatalı idârî işlemlerin geri alınması hususunda kıyâsen uygulama alanı bulabilecek genel ilkeler olduğundan, hukûka aykırı idârî işlemlere dayalı olarak elde edilen kazanımların geri alınıp alınamayacağına ilişkin bu ilkelerden somut olayın özellikleri dikkate alınmak suretiyle yararlanılması mümkündür.

Uzman hekim olan G. Y.'a 2019 yılı Eylül ayından 06/07/2021 târihine kadar olan 22 aylık dönemde 18.098,07-TL fazla ödeme yapıldığından, aylık gelirine oranı oldukça az olan

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden D3WvxIH - MvZg3aT - 59WXD7j - 3QDa6s= ile erişebilirsin

uyuşmazlığa konu fazla ödeme tutarı adı geçenin kolayca anlayabileceği kadar açık bir hata olarak nitelenemeyeceği için idâreyi haberdar etmemesi nedeniyle iyi niyetli olmadığından söz edilemeyeceği gibi Danıştay İdârî Dâvâ Daireleri Kurulu'nun, 08/10/2020 târihli ve E:2019/3278, K:2020/1772 sayılı kararı üzerine hatanın fark edilmesi nedeniyle bu ödemenin yapılmasında hekimin herhangi bir hilesi veya idâreyi yanıltıcı beyanı bulunmadığından ve Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu kararında belirtildiği üzere idâre yanlış işlemini geri alsa bile, iyi niyetli memurlar bakımından geçmişteki durumlar artık müesses (yerleşmiş) durum niteliğinde olacağı için yanlış işleme dayanılarak yapılmış ödemelerin sebepsiz zenginleşme teşkil ettiği ileri sürülemeyeceğinden, ilgili lehine oluşan müesses durumun yok sayılması sonucunu doğuracak şekilde ilk ödeme tarihinden 22 ay sonra ödenen tutarın geri istenilmesinin hukûkî güvenlik ilkesiyle bağdaşır bir yönü bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, İdâre Mahkemesince verilen karar sonucu itibarıyla hukuka uygun bulunduğundan, bu gerekçeyle İdâre Mahkemesi kararı benimsenmek suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

SONUÇ :

1- Adana 2. İdâre Mahkemesinin 29/11/2021 târihli ve E:2021/1319, K:2021/1665 sayılı kararı ile Adana 15. Asliye Hukuk Mahkemesinin 27/04/2023 târihli ve E:2022/419, K:2023/116 sayılı kararı arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğuna;

2- Adana 15. Asliye Hukuk Mahkemesinin 27/04/2023 târihli ve E:2022/419, K:2023/116 sayılı kararının kaldırılmasına,

3- Adana 2. İdâre Mahkemesinin 29/11/2021 târihli ve E:2021/1319, K:2021/1665 sayılı kararının belirtilen gerekçeyle benimsenmesi suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesine karar verilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir."

B. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Yazılı Düşüncesi

9. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı; kararlar arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ve idare mahkemesi kararının benimsenmesi suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesi gerektiği yönünde yazılı düşünce bildirmiştir. Başsavcılık yazılı düşüncesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...Dava dosyalarının incelenmesinden; Danıştay 12. Dairesinin 18.04.2019 tarihli ve 2018/4576 E., 2019/2960 K. sayılı kararı üzerine yapılan kontrolde, doktor olan davacıya nöbet ücreti ödemesinin hatalı olarak % 50 artırımlı yapıldığının tespit edildiği, 06.07.2021 tarihli ve E.95134008-896 sayılı işlemle, Eylül 2019-Temmuz 2021 dönemini kapsayan nöbet ödemesi işlemlerinde tarafına yersiz ödeme yapıldığı belirtilerek, söz konusu dönemde yapılan yersiz ödemenin yasal faiziyle birlikte iadesinin istenildiği anlaşılmaktadır. Hüküm uyuşmazlığı oluştuğu anlaşılan adli ve idari yargı kararlarına bakıldığında, G. Y.'a bu dönemde nöbet ödemesinin % 50 artırımlı olarak yapılmasının yersiz olduğu konusunda ihtilaf bulunmamaktadır. Her iki yargı kararında da, idarenin zarara uğradığı ve haksız ödeme yapıldığı kabul edilmekle birlikte, uyuşmazlığın hem adli hem idari yargıda farklı şekillerde çözümlenmiş olması hüküm uyuşmazlığına neden olmuştur.

Bu noktada, kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alımında Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun (İBK) 22.12.1973 tarihli ve 1968/8 E., 1973/14 K. sayılı kararının uygulanması gerekmektedir. Anılan kararda, idarenin; yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın kanunsuz ödediği meblağı her zaman geri alabileceği, belirtilen istisnalar dışında kalan hatalı ödemelerin geri alınmasının hatalı ödemenin ilk yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde mümkün olduğu, bu süre geçtikten sonra geri alınamayacağı esasa bağlanmıştır. Bu kararla konulan ilkeye göre davacının sebep olduğu bir hata, hile ya da gerçek dışı beyanı söz konusu olmadığı halde fazla yapıldığı iddia edilen ihtilaf konusu ödemenin, ödendiği tarihten itibaren ancak 2577 sayılı Kanun'da dava açma süresi olarak öngörülen 60 gün

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden D3WvxIH - MvZg3aT - 59WXD7j - 3QDa6s= ile erişebilirsin

içinde geri alınabileceği, bu süre geçtikten sonra idari istikrar ve hukuki güvenlik ilkesi gereği idarenin bu tutarı geri alamayacağı kabul edilmelidir.

Olayda, davacıya yersiz ödendiği tespit edilen döner sermaye ek ödemesinin mevzuatın yanlış yorumlandığından bahisle geri alınmak istenildiği dikkate alındığında, davacının söz konusu ödemenin yapılması konusunda hilesi veya gerçek dışı beyanının bulunmadığı, bu sebeple idarenin açık hataya düştüğünden söz edilemeyeceği anlaşılmaktadır.

Bu itibarla, Danıştay İBK'nın anılan kararı uyarınca, mevzuat hükümlerinin davalı idare tarafından yanlış yorumlanması sebebiyle davacıya yapılan ödemelerde, davacının hilesi ve gerçek dışı beyanı olmadığından, yersiz ödendiği tespit edilen ödeme tutarının en son ödemenin yapıldığı tarihten itibaren 60 günlük sürenin geçirilmesinden sonra talep edildiği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali yönünde verilen kararın hukuka uygun olduğu kanaatine varılmıştır.

SONUÇ:

1) Adana 2. İdare Mahkemesinin 29.11.2021 tarihli ve 2021/1319 E., 2021/1665 K. sayılı kararı ile Adana 15. Asliye Hukuk Mahkemesinin 27.04.2023 tarihli ve 2022/419 E., 2023/116 K. sayılı kararı arasında hüküm uyuşmazlığının bulunduğunun kabulüne,

2) Adana 15. Asliye Hukuk Mahkemesinin 27.04.2023 tarihli ve 2022/419 E., 2023/116 K. sayılı kararının kaldırılmasına;

3) Adana 2. İdare Mahkemesinin 29.11.2021 tarihli ve 2021/1319 E., 2021/1665 K. sayılı kararının benimsenmesine,

Karar verilmesi suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesinin mümkün olduğu düşünülmektedir..."

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Mevzuat

10. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun Ek 33. maddesi şöyledir :

"(Ek: 23/2/1995 – KHK-547/10 md.; Değişik: 21/1/2010 - 5947/10 md.)

Yataklı tedavi kurumları, seyyar hastaneler, ağız ve diş sağlığı merkezleri, aile sağlığı merkezleri, toplum sağlığı merkezleri ve 112 acil sağlık hizmetlerinde haftalık çalışma süresi dışında normal, acil veya branş nöbeti tutarak, bu nöbet karşılığında kurumunca izin kullanmasına müsaade edilmeyen memurlar ile sözleşmeli personele, izin suretiyle karşılanamayan her bir nöbet saati için (nöbet süresi kesintisiz 6 saatten az olmamak üzere), aşağıda gösterilen gösterge rakamlarının aylık katsayısı ile çarpılması sonucu hesaplanacak tutarda nöbet ücreti ödenir. (Ek cümle: 2/1/2014 - 6514/10 md.) Bu ücret yoğun bakım, acil servis ve 112 acil sağlık hizmetlerinde tutulan söz konusu nöbetler için yüzde elli oranında artırımlı ödenir. Ancak ayda aile sağlığı ve toplum sağlığı merkezlerinde 60 saatten, diğer yerlerde ve hiçbir şekilde 130 saatten fazlası için ödeme yapılmaz. Bu ücret damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz."

11. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun *"Kamu zararı"* başlıklı 71.maddesi şöyledir :

"(Değişik birinci fıkra: 25/4/2007-5628/4 md.) Kamu zararı; kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri *sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunmasıdır.*

Kamu zararının belirlenmesinde;

a) İş, mal veya hizmet karşılığı olarak belirlenen tutardan fazla ödeme yapılması,

b) Mal alınmadan, iş veya hizmet yaptırılmadan ödeme yapılması,

c) Transfer niteliğindeki giderlerde, fazla veya yersiz ödemede bulunulması,

d) İş, mal veya hizmetin rayiç bedelinden daha yüksek fiyatla alınması veya

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden D3WvxIH - MvZg3aT - 59WXD7j - 3QDa6s= ile erişebilirsin

yaptırılması,

e) İdare gelirlerinin tarh, tahakkuk veya tahsil işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması,

f) (Mülga: 22/12/2005-5436/10 md.)

g) Mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması,

esas alınır.

(Değişik üçüncü fıkra: 22/12/2005-5436/10 md.) Kontrol, denetim, inceleme, kesin hükme bağlama veya yargılama sonucunda tespit edilen kamu zararı, zararın oluştuğu tarihten itibaren ilgili mevzuatına göre hesaplanacak faiziyle birlikte ilgililerden tahsil edilir.

Alınmamış para, mal ve değerleri alınmış; sağlanmamış hizmetleri sağlanmış; yapılmamış inşaat, onarım ve üretimi yapılmış veya bitmiş gibi gösteren gerçek dışı belge düzenlemek suretiyle kamu kaynağında bir artışa engel veya bir eksilmeye neden olanlar ile bu gibi kanıtlayıcı belgeleri bilerek düzenlemiş, imzalamış veya onaylamış bulunanlar hakkında Türk Ceza Kanunu veya diğer kanunların bu fiillere ilişkin hükümleri uygulanır. Ayrıca, bu fiilleri işleyenlere her türlü aylık, ödenek, zam, tazminat dahil yapılan bir aylık net ödemelerin iki katı tutarına kadar para cezası verilir.

(Değişik son fıkra: 25/4/2007-5628/4 md.) Kamu zararının, bu zarara neden olan kamu görevlisinden veya diğer gerçek ve tüzel kişilerden tahsiline ilişkin usûl ve esaslar, Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.[110]

12. Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "*Tanımlar"* başlıklı 4. maddesinin 1. fıkrasının ç bendi şöyledir :

"(1)(Değişik:RG-15/6/2019-30802-C.K.-1147/1 md.) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

...

ç) Kamu zararı: Kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunmasından doğan zararı,"

13. Aynı Yönetmeliğin *"Sorumluluk"* başlıklı 5. maddesi şöyledir :

(1) Kanunun ilgili maddeleri gereğince, kamu görevlileri; kamu kaynaklarının etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden, yönetilmesinden, kullanılmasından, korunmasından, kötüye kullanılmaması ve her an hizmete hazır bulundurulması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumludurlar.

(2) Kontrol, denetim, inceleme, kesin hükme bağlama veya yargılama sonucunda tespit edilen kamu zararının geri ödenmesi sürecine, kamu görevlileri ile birlikte ilgililer de dahil edilir.

14. Aynı Yönetmeliğin *"Kamu zararının belirlenmesi" başlıklı 6.maddesi şöyledir :*

(1) Kamu zararının belirlenmesinde;

a) Yapılan iş, alınan mal veya hizmet karşılığı olarak ilgili mevzuatında belirtilen ya da mevzuatında öngörülen karar, onay, sözleşme ve benzeri belgelerde belirlenen tutardan fazla ödeme yapılması,

b) İlgili mevzuatında öngörülen haller dışında, iş yaptırılmadan, mal veya hizmet alınmadan önce ödeme yapılması,

c) Transfer niteliğindeki giderlerde, fazla veya yersiz ödemede bulunulması,

ç) İlgili mevzuatı gereğince görevlendirilen komisyon veya kişilerce rayiç bedelinden

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden D3WvxIH - MvZg3aT - 59WXD7j - 3QDa6s= ile erişebilirsin

daha yüksek fiyatla iş yaptırılması, mal veya hizmet alınması,

d) Kamu idarelerine ait malların kiraya verilmesi, tahsisi, yönetimi, kullanımı ve elden çıkarılması işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması,

e) Görevlilere teslim edilen taşınırların zarara uğraması,

f) İdare gelirlerinin tarh, tahakkuk veya tahsil işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması,

g) Kamu idaresinin yükümlülüklerinin mevzuatına uygun bir şekilde yerine getirilmemesi nedeniyle kamu idaresine faiz, tazminat, gecikme zammı, para cezası gibi ek malî külfet getirilmesi,

ğ) Mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması,

esas alınır.

15. 14/08/2013 tarihli ve 28735 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan *"Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2014-2015 Yıllarını Kapsayan 2. Dönem Toplu Sözleşmenin "Sağlık ve Sosyal Hizmet Koluna İlişkin Toplu Sözleşme"* başlıklı 3. bölümünün nöbet ücreti alt başlıklı 7. maddesi şöyledir :

"657 sayılı Kanun'un ek 33. maddesi uyarınca ödenen nöbet ücretleri dini bayram günleri için %20 artırımlı ödenir. Ayrıca yoğun bakım, diyaliz, ameliyathane, acil servis ve 112 acil sağlık hizmetlerinde tutulan nöbetler için ödenen nöbet ücretleri de %50 artırımlı ödenir."

16. Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumunun *"Nöbet Ücretleri"* konulu 23/06/2014 tarihli ve 869 sayılı Genel Yazısının ilgili kısmı şöyledir :

"18/01/2014 tarih ve 28886 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 6514 sayılı Kanunun 10. maddesi ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanunun ek 33. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinden sonra gelmek üzere 'Bu ücret yoğun bakım, acil servis ve 112 acil sağlık hizmetlerinde tutulan söz konusu nöbetler için yüzde elli oranında artırımlı ödenir.' kuralının eklendiği, 14/08/2013 tarihli ve 28735 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2014 ve 2015 Yıllarını Kapsayan 2. Dönem Toplu Sözleşme'nin Üçüncü Kısmının, 'Sağlık ve Sosyal Hizmet Koluna İlişkin Toplu Sözleşme' başlıklı Üçüncü Bölümünün 7. maddesinde,'657 sayılı Kanunun ek 33 üncü maddesi uyarınca ödenen nöbet ücretleri dini bayram günleri için %20 artırımlı ödenir. Ayrıca yoğun bakım, diyaliz, ameliyathane, acil servis ve 112 acil sağlık hizmetlerinde tutulan nöbetler için ödenen nöbet ücretleri de %50 artırımlı ödenir.' düzenlemesine yer verildiği, belirtilerek, bu kuralların uygulanmasına ilişkin tereddütlerin giderilmesi ve birliğin sağlanması amacına yönelik açıklamalara yer verilmiş; "Özellik Arz Eden Birimlere Hizmet Verenlerin Nöbet Ücreti" başlıklı 2. maddesinde, 2014 ve 2015 Yıllarını Kapsayan 2. Dönem Toplu Sözleşme'de ve 657 sayılı Kanunun ek 33. maddesinde veya başka düzenlemelerde, özellik arz eden birimlere hizmet veren röntgen ve laboratuvarda çalışan personele farklı bir nöbet ücreti katsayısı ödeneceğine ilişkin düzenleme bulunmadığı, 657 sayılı Kanun'da ve ilgili Toplu Sözleşmede, nöbet ücretlerinin %50 arttırımlı ödeneceği birimlerin sayma yoluyla belirlendiği, Toplu Sözleşme'nin 12. maddesinin ise ek ödemeye ilişkin olduğu ve nöbet ücretini kapsamadığı, ek ödeme için getirilen bu düzenlemenin kıyas yoluyla nöbet ücreti içinde uygulanmasına imkan bulunmadığı, röntgen ve laboratuvar teknisyenlerinin mesai saatleri dışında yoğun bakım, acil servis, diyaliz ve ameliyathane birimlerine hizmet vermeleri halinde bu birimler için öngörülen katsayılardan yararlandırılamayacağı, ancak laboratuvar veya röntgen ünitesi acil servis bünyesinde ve sadece bu birime münhasır hizmet veriyorsa %50 artırımlı katsayıdan yararlandırılacağı..."

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden D3WvxIH - MvZg3aT - 59WXD7j - 3QDa6s= ile erişebilirsin

B. Yargı Kararları

17. Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu'nun 22/12/1973 tarihli ve E.1968/8 K.1973/14 sayılı kararında özetle; İdarenin, hatalı terfi veya intibak işlemine dayanarak ödediği meblağın istirdadına, bir mahkeme kararına lüzum olmadan karar verilebileceği ve bu karara karşı açılacak davaların çözümünün Danıştay'ın görevi içinde olduğu; İdarenin, yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde, süre aranmaksızın terfi veya intibaka dayanarak ödediği meblağı her zaman geri alabileceği; belirtilen istisnalar dışında kalan ödemelerin istirdadının, hatalı ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde kabil olduğu ve dava açma süresi geçtikten sonra istirdat edilemeyeceği kabul edilmiştir. Söz konusu İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca; idarece memura yapılan haksız ödemelerin dava açma süresi içerisinde istenebileceği, bu süre geçtikten sonra ise ancak yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde ödemenin geri alınabileceği kabul edilmiş ve yerleşik idari yargı kararları da bu doğrultuda istikrar bulmuştur.

18. Benzer konudaki bir Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararına da değinmekte yarar görülmektedir. 27/01/1973 tarih ve E.1972/6, K.1973/2 sayılı İçtihadı Birleştirme kararının sonuç kısmı şöyledir:

> *" 1- Yokluk ile mutlak butlan halleri hariç ve kişinin gerçek dışı beyanı veya hilesi ile de sebebiyet vermemiş olmak kaydıyla idarenin yanlış şart tasarrufunu (özellikle yanlış intibak işlemini), ancak iptal davası süresi veya kanunlarda özel bir süre varsa bu süre içinde yahut iptal davası açılmışsa dava sonuna kadar, geriye yürür şekilde geri alabileceğine,*
>
> *2-Bu süreler geçtikten sonra yanlış tasarrufun geriye yürür şekilde geri alınamayacağına,*
>
> *3-Bu süreler geçtikten sonra yanlış tasarrufun geri alınması halinde geri alma gününe kadar doğmuş durumların, parasal sonuçları da dahil olmak üzere, hukuken kazanılmış durum olarak tanınması gerektiğine,*
>
> *4-Bu nedenle yanlış işlemin (intibakın) bu süreler geçtikten sonra geri alınması durumunda, geri alma gününe kadar ödenmiş bulunan fazla paraların (aylıkların) hukuken geçerli bir nedenle ödenmiş bulunduğunun kabulü gerekmesi karşısında, artık sebepsiz zenginleşme söz konusu olamayacağından, sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanılarak geri istenemeyeceğine ve içtihadların bu yolda birleştirilmesine…"*

19. Anılan kararın gerekçesinde, şu değerlendirmelerde bulunulmaktadır:

> *"…Yukarıdan beri yapılan açıklama ve incelemelerden anlaşılacağı gibi, yanlış bir şart tasarrufun idare tarafından geri alınmasından dolayı ödenmiş fazla paraların geri istenmesi davalarında, kamu yararı ile kişisel yararı uzlaştıracak, kamu ve hukuk düzenini sarsmayacak, aksine, bunlara güven ve devamlılık sağlayacak nitelikte en adil ve hukuki bir norm olarak iptal davası süresini, genel olarak yanlış şart tasarrufu, geriye yürür şekilde geri almak için bir sınır olarak kabul etmek, bu süre geçtikten sonra tasarrufun ancak ilerisi için hüküm ifade edecek şekilde geri alınabileceği, daha doğrusu ilerisi için değiştirilebileceği, tarzında bir sonuca varmak gerekir. Belirtilen süreler geçtikten sonra idare yanlış tasarrufunu geri alsa bile, geçmişteki durumlar artık kazanılmış durum niteliğinde olacağından, yanlış işleme dayanılarak yapılmış ödemelerin sebepsiz olduğu da ileri sürülemeyecek ve geri istenmesi mümkün olmayacaktır…"*

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden D3WvxIH - MvZg3aT - 59WXD7j - 3QDa6s= ile erişebilirsin

V. İNCELEME VE GEREKÇE

A. İlk İnceleme

20. Uyuşmazlık Mahkemesinin Kenan YAŞAR'ın Başkanlığında, Üyeler Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Eyüp SARICALAR, Ahmet ARSLAN, Mahmut BALLI ve Bilal ÇALIŞKAN'ın katılımlarıyla yapılan 02/12/2024 tarihli toplantısında, dosyanın usul yönünden incelenmesi sonunda;

21. 2247 sayılı Kanun'un 24. maddesi hükmüne göre, hüküm uyuşmazlığının varlığı için: uyuşmazlık yaratan hükümlerin, adli ve idari yargı mercileri tarafından verilmesi, konu, dava sebebi ve taraflardan en az birinin aynı olması, her iki kararın da kesinleşmiş olması, kararlarda davanın esasının hükme bağlanması, kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız bulunması koşullarının birlikte gerçekleşmesinin arandığını;

22. Bu madde kapsamında, hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ileri sürülen adli ve idari yargı kararlarının incelenmesinden; Hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ileri sürülen kararların incelenmesinden; ortada adli ve idari yargı mercilerince verilmiş ve kanun yollarına başvurularak kesinleşmiş kararlar bulunduğu, davanın konusu, sebebi ve taraflarının aynı olduğu, her iki davada da uyuşmazlığın esasının hükme bağlandığı, idari yargıda, davacıya ödenen %50 arttırımlı 18.098,07 TL nöbet ücretlerinin geri istenilmesine ilişkin 06/07/2021 tarihli ve 95134008-896 sayılı işlemin iptal edilmesine karşın; adli yargıda, söz konusu idari işleme konu kamu zararının davalı uzman hekimden alınmasına karar verilmesi istemiyle açılan davanın kabulü ile 16.818,67 TL ödeme tutarının 10/08/2021 tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte tahsiline karar verildiği anlaşılmakta olup, kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin mümkün bulunmaması nedeniyle adli ve idari yargı kararları arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğu, kararlar arasında çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız hale geldiğini belirterek;

"1- Adana 2. İdare Mahkemesinin 29/11/2021 tarih ve E.2021/1319 , K.2021/1665 sayılı kararı *ile Adana 15. Asliye Hukuk Mahkemesinin* 27/04/2023 tarih ve E.2022/419, K.2023/116 sayılı kararı *arasında, 2247 sayılı Kanun'un 24. maddesinde öngörülen koşulların gerçekleştiği anlaşıldığından hüküm uyuşmazlığı bulunduğuna,*

2- 2247 sayılı Kanun'un 25. maddesi hükümleri uyarınca:

a) İdari Yargılama Usulü Kanunu gözetilerek Uyuşmazlık Mahkemesine yapılan başvuruya ait dilekçe ve eklerinin 30 gün içinde cevap verilmek üzere Sağlık Bakanlığına bildirilmesine, verilen cevabın karşı tarafa tebliği suretiyle dosyanın tekemmülünün sağlanmasına,

b) Usulü işlemler tamamlandıktan ve esas hakkındaki rapor yazıldıktan sonra Başkanlıkça belirlenecek günde işin esasının görüşülmesine" oy birliği ile karar vermiştir.

23. Bunun üzerine Uyuşmazlık Mahkemesine yapılan başvuruya ait dilekçe karşı tarafa tebliğ edilmiş; yasal süresi içerisinde Sağlık Bakanlığı vekilince verilen cevap dilekçesinde; Adana 15. Asliye Hukuk Mahkemesinin 27/04/2023 tarih ve E.2022/419, K.2023/116 sayılı kararının kaldırılması talebinin ve hüküm uyuşmazlığının giderilmesi talebinin reddine karar verilmesi talep edilmiştir.

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden D3WvxIH - MvZg3aT - 59WXD7j - 3QDa6s= ile erişebilirsin

B. Esasın İncelenmesi

24. Uyuşmazlık Mahkemesinin Rıdvan GÜLEÇ'in Başkanlığında, Üyeler Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Eyüp SARICALAR, Ahmet ARSLAN, Mahmut BALLI ve Bilal ÇALIŞKAN'ın katılımlarıyla yapılan 03/02/2025 tarihli toplantısında:

25. Başvuru dilekçesi ve ekleri, uyuşmazlığa konu edilen kararlara ilişkin dava dosyaları, ilgili Başsavcıların düşünce yazıları, dayanılan Kanun kuralları, taraflarca verilen dilekçe ve ekleri ile Raportör-Hakim Şerife ÖZDOĞAN'ın hazırladığı rapor okunup incelendikten ve ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın yazılı düşünceler doğrultusundaki açıklamaları alındıktan sonra, gereği görüşülüp düşünüldü:

26. Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesinde uzman hekim olarak görev yapan davacı tarafından, Eylül 2019-Temmuz 2021 tarihleri arasında ödenen nöbet ücretinin % 50 artırımlı olarak ödenen toplam 18.098,07 TL'lik kısmının haksız ve yersiz yapıldığından bahisle, yasal faiziyle birlikte iade edilmesine ilişkin 06/07/2021 tarihli ve E.95134008-896 sayılı işlemin iptali istemiyle açılan davada; Adana 2. İdare Mahkemesinin başlıkta belirtilen kararıyla, söz konusu ödemelerin idari dava açma süresi içerisinde geri istenmesi mümkün iken, bu süre geçtikten sonra geri istenilmesinde hukuki isabet görülmediği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verildiği, anılan kararın kanun yolundan geçerek kesinleştiği anlaşılmıştır.

27. Diğer taraftan, Sağlık Bakanlığı tarafından, fazla ödenen toplam 16.818,67 TL nöbet ücretinin Danıştay 12. Dairesinin 18/04/2019 tarihli ve E.2018/4576, K.2019/2960 sayılı kararı üzerine hukuksuz hale gelmesi nedeniyle borçlar hukukunun sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre yasal faiziyle birlikte davalıdan tahsili ile taraflarına ödenmesi istemiyle açılan davada; Adana 15. Asliye Hukuk Mahkemesinin başlıkta belirtilen kararıyla davanın kabulü ile 16.818,67 TL alacağın 10/08/2021 tarihinden itibaren işleyecek yasal faiz ile birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesine karar verildiği, anılan kararın miktar itibarıyla kesin nitelikte olduğu anlaşılmıştır.

28. Davalı vekilince Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilen 12/10/2023 tarihli dilekçe ile Adana 2. İdare Mahkemesinin 29/11/2021 tarihli ve E.2021/1319, K.2021/1665 sayılı kararı ile Adana 15. Asliye Hukuk Mahkemesinin 27/04/2023 tarihli ve E.2022/419, K.2023/116 sayılı kararından hangisinin uygulanacağı konusunda tereddüt doğduğundan ve hakkın yerine getirilmesinin olanaksız hale geldiğinden bahisle hüküm uyuşmazlığının Adana 2. İdare Mahkemesi tarafından verilen kararın benimsenmesi suretiyle giderilmesi talebinde bulunulmuştur.

29. Hüküm uyuşmazlığına konu Adana 2. İdare Mahkemesi kararında, davacıya yapılan nöbet ücretinin % 50 artırımlı kısmının yasal faiziyle birlikte iade edilmesine ilişkin işlemin iptaline karar verilmesine karşın, Adana 15. Asliye Hukuk Mahkemesi kararında, söz konusu ödemenin yasal faiziyle birlikte davalı doktordan tahsiline karar verildiği anlaşılmakla, iki karar arasında oluşan çelişki nedeni ile hakkın yerine getirilmesinin olanaksız hale geldiği, bu duruma göre, söz konusu adli ve idari yargı kararları arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğu kabul edilmelidir.

30. Dava dosyalarının incelenmesinden; Danıştay 12. Dairesinin 18/04/2019 tarihli ve E.2018/4576, K.2019/2960 sayılı kararı üzerine yapılan kontrolde, doktor olan davacıya

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden D3WvxIH - MvZg3aT - 59WXD7j - 3QDa6s= ile erişebilirsin

nöbet ücreti ödemesinin hatalı olarak % 50 artırımlı yapıldığının tespit edildiği, 06/07/2021 tarihli ve E.95134008-896 sayılı işlemle, Eylül 2019-Temmuz 2021 dönemini kapsayan nöbet ödemesi işlemlerinde tarafına yersiz ödeme yapıldığı belirtilerek, söz konusu dönemde yapılan yersiz ödemenin yasal faiziyle birlikte iadesinin istenildiği anlaşılmaktadır. Hüküm uyuşmazlığı oluştuğu anlaşılan adli ve idari yargı kararlarına bakıldığında, G. Y.'a bu dönemde nöbet ödemesinin % 50 artırımlı olarak yapılmasının yersiz olduğu konusunda ihtilaf bulunmamaktadır. Her iki yargı kararında da, idarenin zarara uğradığı ve haksız ödeme yapıldığı kabul edilmekle birlikte, uyuşmazlığın hem adli hem idari yargıda farklı şekillerde çözümlenmiş olması hüküm uyuşmazlığına neden olmuştur.

31. Bu noktada, kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alımında Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun (İBK) 22/12/1973 tarihli ve E.1968/8, K.1973/14 sayılı kararının uygulanması gerekmektedir. Anılan kararda, idarenin; yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın kanunsuz ödediği meblağı her zaman geri alabileceği, belirtilen istisnalar dışında kalan hatalı ödemelerin geri alınmasının hatalı ödemenin ilk yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde mümkün olduğu, bu süre geçtikten sonra geri alınamayacağı esasa bağlanmıştır. Bu kararla konulan ilkeye göre davacının sebep olduğu bir hata, hile ya da gerçek dışı beyanı söz konusu olmadığı halde fazla yapıldığı iddia edilen ihtilaf konusu ödemenin, ödendiği tarihten itibaren ancak 2577 sayılı Kanun'da dava açma süresi olarak öngörülen 60 gün içinde geri alınabileceği, bu süre geçtikten sonra idari istikrar ve hukuki güvenlik ilkesi gereği idarenin bu tutarı geri alamayacağı kabul edilmelidir.

32. Olayda, davacıya yersiz ödendiği tespit edilen artırımlı nöbet ücretinin mevzuatın yanlış yorumlandığından bahisle geri alınmak istenildiği dikkate alındığında, davacının söz konusu ödemenin yapılması konusunda hilesi veya gerçek dışı beyanının bulunmadığı, bu sebeple idarenin açık hataya düştüğünden söz edilemeyeceği anlaşılmaktadır.

33. Bu itibarla, Danıştay İBK'nın anılan kararı uyarınca, mevzuat hükümlerinin davalı idare tarafından yanlış yorumlanması sebebiyle davacıya yapılan ödemelerde, davacının hilesi ve gerçek dışı beyanı olmadığından, yersiz ödendiği tespit edilen ödeme tutarının en son ödemenin yapıldığı tarihten itibaren 60 günlük sürenin geçirilmesinden sonra talep edildiği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali yönünde verilen kararın hukuka uygun olduğu kanaatine varılmıştır.

34. Bu cihetle; kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alınmasında, Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22/12/1973 gün ve E.1968/8, K.1973/14 sayılı kararının uygulanması gerektiği sonucuna ulaşılmakla, dava açma süresi geçtikten sonra, idarenin ancak yok hükmündeki idari işlemleri ile ilgililerin gerçeğe aykırı beyanı veya hilesi nedeniyle veya açıkça hataya düşerek tesis ettiği idari işlemlerini geri alabileceği, dava konusu işlemde ise sayılan şartların hiçbirisi bulunmadığı gerekçesiyle, dava konusu işlemin iptali yolunda verilen Adana 2. İdare Mahkemesi kararının hukuka uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

35. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak; Adana 15. Asliye Hukuk Mahkemesinin 27/04/2023 tarih ve E.2022/419, K.2023/116 sayılı kararının kaldırılmasına; Adana 2. İdare Mahkemesinin 29/11/2021 tarih ve E.2021/1319, K.2021/1665 sayılı kararının benimsenmesi suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesine karar verilmiştir.

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden D3WvxIH - MvZg3aT - 59WXD7j - 3QDa6s= ile erişebilirsin

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adana 15. Asliye Hukuk Mahkemesinin 27/04/2023 tarih ve E.2022/419, K.2023/116 sayılı kararının KALDIRILMASINA,

B. Adana 2. İdare Mahkemesinin 29/11/2021 tarih ve E.2021/1319, K.2021/1665 sayılı KARARININ KABULÜNE,

C. Bu suretle HÜKÜM UYUŞMAZLIĞININ GİDERİLMESİNE,

03/02/2025 tarihinde, Üye Nilgün TAŞ ve Doğan AĞIRMAN'ın KARŞI OYU ve OY ÇOKLUĞU İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Rıdvan	Nilgün	Doğan	Eyüp
GÜLEÇ	TAŞ	AĞIRMAN	SARICALAR

Üye	Üye	Üye
Ahmet	Mahmut	Bilal
ARSLAN	BALLI	ÇALIŞKAN

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden D3WvxIH - MvZg3aT - 59WXD7j - 3QDa6s= ile erişebilirsin

KARŞI OY

Uyuşmazlık, Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesinde uzman hekim olarak görev yapan davacıya, Eylül 2019-Temmuz 2021 tarihleri arasında % 50 artırımlı olarak ödenen nöbet ücretinin toplam 18.098,07 TL'lik kısmının haksız ve yersiz ödeme yapıldığından bahisle, yasal faiziyle birlikte iadesi talebine ilişkindir.

Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun benzer konuda verdiği kararında *"İdarenin, yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın hatalı ödediği meblağı her zaman geri alabileceği, bunun dışında kalan hallerde hatalı ödemelerin istirdadının hatalı ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde olanaklı olduğu ve bu süre geçtikten sonra istirdat edilemeyeceği belirtilmiş olup; anılan kararın gerekçesinde iyi niyet kuralı üzerinde de durularak idarenin sakat ve dolayısıyla hukuka aykırı işlemine, idare edilenlerin gerçek dışı beyanı veya hilesi neden olmuşsa ya da geri alınan idari işlem yok denilecek kadar sakatlık taşımakta ise, hatalı işlemde idare edilenin kolayca anlayabileceği kadar açık bir hata bulunmaktaysa ve idareyi bu konuda haberdar etmemişse, memurun iyi niyetinden söz etmeye olanak bulunmadığı ve bu işlemlere dayanılarak yapılan ödemeler için süre düşünülemeyeceği, bu ödemelerin her zaman geri alınabileceği; ancak bunun dışındaki hatalı ödemeler için memurun iyi niyetinin istikrar ve kanunilik kadar önemli bir kural olduğu ve bu nedenle yukarıda belirtilen istisnalar dışındaki hatalı ödemelerin ancak dava süresi içinde geri alınabileceği"* vurgulanmıştır (Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu 22/12/1973 tarih ve E.1968/8, K.1973/14).

Daha önce Yargıtay Hukuk Genel Kurulu benzer bir davada vermiş olduğu kararında; *"Burada çözüme bağlanan sorun; intibak ve hatalı terfi işlemi gibi bir şart tasarrufun sonradan idare tarafından geri alınması halinde, daha önce bu şart tasarrufa dayanılarak memura yapılmış olan fazla ödemelerin sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca geri istenmesinin idare hukuku ilkelerine göre mümkün olup olmadığı konusu ile ilgili olup, sonuçta yokluk ile mutlak butlan durumları ayrık olmak ve kişinin gerçek dışı beyanı veya hilesi ile sebebiyet vermemiş olması kaydıyla, idarenin yanlış şart tasarrufu (özellikle yanlış intibak işlemini) ancak iptal davası süresi içinde geriye yürür şekilde geri alabileceği, bu süre geçtikten sonra yanlış tasarrufun geri alınması halinde geri alma gününe kadar doğmuş durumların, parasal sonuçları da dâhil olmak üzere, hukuken kazanılmış durum olarak tanınması gerektiği, sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanılarak geri istenemeyeceği içtihat edilmiştir. Bu içtihadı birleştirme kararının, idare tarafından yapılan bütün ödemelere uygulanması halinde, idarenin haksız iktisap kurallarından hiçbir zaman yararlanamaması ve memurların yapmış oldukları bütün hatalı ödemelerin idare tarafından gerek Ödeme yapılan kişilerden gerekse ödemeyi yapan görevlilerden geri alınamaması gibi bir sonuç doğurur ki, idareyi işlemez ve iş göremez bir duruma sokacak olan böyle bir sonucun hukukça savunulması mümkün değildir. Bu nedenle içtihadı birleştirme kararının kapsamı dışında kalan ve herhangi bir şart tasarrufa ayartmayan salt hatalı ödemelerin idare tarafından Borçlar hukukunun haksız iktisap kurallarına dayanılarak geri istenebileceğinin kabulü gerekir"* gerekçesiyle direnme hükmünün bozulmasına karar vermiştir (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 05/12/1984 tarih ve 1982/ 13 - 387 E, 1984/997 Karar sayı ilamı).

Yine benzer konuda Yargıtay 3. Hukuk Dairesi verdiği emsal kararında; *"Dava konusu fazla ödemenin, idarenin bir şart tasarrufuna dayanmadığı, salt hatalı ödemeden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.*

TBK. m. 77/1' e göre; zenginleşen başkasının malvarlığından veya emeğinden haklı bir sebep olmaksızın elde ettiği zenginleşmeyi geri vermek zorundadır. Geri verme borcunun konusu ve kapsamı; TBK. m. 79 ve 80' de "aynen geri verme ilkesi" ne göre düzenlenmiştir.

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden D3WvxIH - MvZg3aT - 59WXD7j - 3QDa6s= ile erişebilirsin

Sebepsiz zenginleşme; geçerli olmayan ve tahakkuk etmemiş yahut varlığı sona ermiş bir nedene ya da borçlu olunmayan şeyin hataen verilmesine dayalı olarak gerçekleşebilir. Sebepsiz zenginleşme bunlardan hangisi yoluyla gerçekleşmiş olursa olsun, sebepsiz zenginleşen, aleyhine zenginleştiği tarafa karşı geri verme borcu altındadır.

Borç olmayanı rızası ile ödeyen kimse yanlışlığa düştüğünü ispat ettiği takdirde ödediğini geri isteyebilir. Yanlışlık eda ile ilgili olup, edada bulunanda bağışlama irade ve arzusunun bulunmadığını gösteren bir yanılmadır.

HGK' nun 05/12/1984 tarih ve 1982/13 - 387 E. - 1984/997 K.sayılı kararı ile herhangi bir salt tasarrufa dayanmayan salt hatalı ödemenin idare tarafından BK' nun sebepsiz zenginleşme kurallarına göre geri istenebileceği açıklanmıştır.

Çorum İdare Mahkemesinin yukarıda anılan kararı ile idare işlemi ödeme tarihinden itibaren 60 günlük yasal süre geçtikten sonra istenemeyeceği gerekçesiyle iptal edilmiş olup, yukarıda yazılı olduğu üzere şart tasarrufa dayanmayan dava konusu ödeme için sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca araştırma ve inceleme yapılarak sonucuna göre hüküm kurulması gerekirken yanılgılı gerekçe ile davanın reddi doğru görülmemiştir" gerekçesiyle ilk derece mahkemesi kararı bozulmuştur (Yargıtay 3. Hukuk Dairesi 18/05/2017 tarih, Esas No: 2016/458, Karar No: 2017/7568).

Sebepsiz zenginleşme hükümleri Borçlar Kanunu'nda düzenlenmiştir.

Uyuşmazlığın ortaya çıktığı tarihte yürürlükte olan mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 61. maddesine göre;

> *"Haklı bir sebep olmaksızın aharın zararına mal iktisap eden kimse, onu iadeye mecburdur. Hususiyle muteber olmayan veya tahakkuk etmemiş bulunan bir sebebe yahut vücudu nihayet bulmuş olan bir sebebe müsteniden ahzolunan şeyin, iadesi lazımdır".*

Bu maddenin karşılığı olarak düzenlenmiş 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 77. maddesine göre;

> *"Haklı bir sebep olmaksızın, bir başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşen, bu zenginleşmeyi geri vermekle yükümlüdür.*
>
> *Bu yükümlülük, özellikle zenginleşmenin geçerli olmayan veya gerçekleşmemiş ya da sona ermiş bir sebebe dayanması durumunda doğmuş olur."*

Bu maddelere göre, haklı bir sebep olmaksızın başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşmeye *"sebepsiz zenginleşme"* denir. Sebepsiz zenginleşen kimse, bu zenginleşmeyi, aleyhine zenginleştiği kimseye geri vermek zorundadır. Dolayısıyla sebepsiz zenginleşme bağımsız bir borç kaynağıdır (Fikret Eren-Borçlar Hukuku Genel Hükümler-Ankara 2018-Sayfa 864 vd., Haluk. N. Nomer-Borçlar hukuku Genel Hükümler-İstanbul 2013-Sayfa 201 vd.).

Bu açıklamalar ışığında somut uyuşmazlığa baktığımızda, idarece yapılan yersiz ödemenin Borçlar Hukuku çerçevesinde sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca çözümlenmesi gerektiğinde tereddüt bulunmamaktadır.

Buna göre Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesinde uzman hekim olarak görev yapan davacıya Eylül 2019-Temmuz 2021 tarihleri arasında % 50 artırımlı olarak ödenen nöbet ücretinin hataen fazla ödendiği konusunda tereddüt bulunmadığından, % 50 artırımlı olarak ödenen nöbet ücretinin iade koşullarının mevcut olduğu görülmektedir.

Açıklanan tüm bu nedenlerle, Eylül 2019-Temmuz 2021 tarihleri arasında % 50 artırımlı olarak ödenen nöbet ücretinin geri istenilmesine ilişkin idari işlemin hukuka uygun olduğunun saptanması karşısında; yersiz ödemenin geri alınmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davanın sonunda işlemin iptaline karar veren Adana 2. İdare Mahkemesinin 29/11/2021 tarih ve E.2021/1319, K.2021/1665 sayılı kararının kaldırılmasına; hukuk ve

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden D3WvxIH - MvZg3aT - 59WXD7j - 3QDa6s= ile erişebilirsin

usule uygun bulunan adli yargıya ait Adana 15. Asliye Hukuk Mahkemesinin 27/04/2023 tarih ve E.2022/419, K.2023/116 sayılı kararının kabulü ve bu surette hüküm uyuşmazlığının giderilmesine karar verilmesi gerektiği kanaatiyle sayın çoğunluğun idari yargı kararının benimsenmesi suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesi yolundaki kararına katılmıyoruz.

Üye	Üye
Nilgün	Doğan
TAŞ	AĞIRMAN

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden D3WvxIH - MvZg3aT - 59WXD7j - 3QDa6s= ile erişebilirsin